

Nr 179.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 32 § 1 mom. i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen; given Stockholms slott den 14 mars 1921.

Under återopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 32 § 1 mom. i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

L A G

om ändrad lydelse av 32 § 1 mom. i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 32 § 1 mom. i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

1. Förslag om — — — — valdistriktet.

Utan föregående — — — — kommunalfullmäktigval.

Beslut angående indelning i valdistrikt skall av Konungens befallningshavande omedelbart kungöras och, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning, på landet beträffande val, som förrättas enligt den under nästpåföljande år upprättade röstlängden, och i stad å tid, som i beslutet skall angivas.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
måndagen den 14 mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anförde:

»Uti en till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län den 12 februari 1921 avlåten skrivelse har borgmästaren i Göteborg Peter Lamberg, under framhållande att de i år beslutade grundlagsändringarna medförde en högst betydande ökning av de väljandes antal och att detta förhållande nödvändiggjorde ny valdistriktsindelning för staden, framlagt förslag till sådan ny indelning, enligt vilket staden, som för närvarande är delad i fjorton valdistrikt, skulle delas i tjugufem valdistrikt, varvid vore att märka, att för ett av valdistrikten avsetts ett valbord, för ett distrikt fyra valbord och för ett vart av övriga distrikt två valbord.

Magistraten i Göteborg har i yttrande i ärendet till Kungl. Maj:ts befallningshavande anfört bland annat: På grund av bestämmelserna i 32 § i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen kunde den ifrågasatta valdistriktsindelningen, därest den bleve av befallningshavanden fastställd, likväl icke komma till tillämpning förrän beträffande de val, som komme att förrättas enligt den under nästa år upprättade röstlängden. Som emellertid riksdagens andra kammare, enligt vad magistraten erfarit, torde komma att upplösas, och Konungen förordna om nya val till samma kam-

mare att äga rum under detta år, måste alltså på grund av förenämnda bestämmelse detta val förrättas med nu gällande valdistriktsindelning. Med hänsyn till den högst betydliga ökning i valmanskåren, som grundlagsändringarna medfört, kunde ett sådant val för Göteborgs stads vidkommande icke i behörig ordning förrättas med mindre ökning av valdistrikten i enlighet med det uppgjorda förslaget dessförinnan bleve genomförd. Med föranledande härav har magistraten anhållit, att befallningshavanden ville medverka till sådan ändring i gällande lagbestämmelser, att den nya valdistriktsindelningen kunde tillämpas redan vid ett blivande val till riksdagens andra kammare under innevarande år.

Med skrivelse den 1 mars 1921 har befallningshavanden överlämnat ärendet till justitiedepartementet med hemställan, att åtgärder måtte vidtagas för sådan ändring i gällande lagbestämmelser, som av magistraten i Göteborg ifrågasatts.

I ärendet hava 1919 års proportionsvalssakkunniga, efter nådig remiss, avgivit utlåtande. Däri anföra de sakkunniga:

Emot stadgande i 32 § 1 mom. 3 stycket i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen läser den begärda valdistriktsindelningen icke kunna vinna tillämpning vid val till andra kammaren under innevarande år; och det synes enligt gällande bestämmelser icke vara möjligt att på annat sätt än genom en ny indelning vinna det därmed avsedda ändamål. Möjlighet torde icke finnas såsom vid vissa kommunala val att anordna särskilda röstupptagningsställen inom varje valdistrikt. Enligt 55 § i förenämnda lag skall nämligen i kungörelsen angående valet utsättas, utom annat, »valstället för varje valdistrikt». Det torde även kunna ifrågasättas, om det lagligen låter sig göra att, såsom sökanden till valdistriktsindelningen förutsätter, anordna flera »valbord» i varje valdistrikt. Väl medger 91 § i vallagen magistraten rätt att för varje valdistrikt utse tre eller flera deputerade att vara valförrättare i distriktet, men, då det i fortsättningen heter, att av dessa den främste skall föra ordet, synes man därav kunna draga den slutsatsen, att magistraten icke må inom ett och samma valdistrikt uppdelas sig i flera avdelningar. Eljest skulle måhända sistberörda tillvägagångssätt erbjuda en något så när tillfredsställande utväg ur svårigheterna.

Det torde emellertid icke kunna bestridas, att under alla omständigheter en tillämpning av en efter tidigare förhållanden avpassad valdistriktsindelning vid ett val till andra kammaren efter den genom årets grundlagsändringar åstadkomna betydande ökningen av väljarkåren kan medföra

mycket avsevärda olägenheter. Och enligt vad de sakkunniga hava sig bekant är icke Göteborg den enda av våra större städer, som står inför en sådan situation. I Stockholm har magistraten i tid sörjt för en efter de nya förhållandena avpassad indelning, men såväl i Malmö som i Gävle lär förhållandet i förevarande hänseende vara detsamma som i Göteborg.

Den ifrågavarande bestämmelsen i 32 § 1 mom. 3 stycket i den gällande vallagen (20 § 1 mom. 3 stycket i den tidigare vallagen) tillkom på föranledande av 1919 års kommunalförfattningssakkunniga, genom lagen den 30 juni 1920 (nr 391). Med förut gällande bestämmelser skulle hinder icke mött i fall som det förevarande emot fastställande till tillämpning under innevarande år av ny valdistriktsindelning. Motiveringen för det nya stadgandet har uteslutande avseende å landsbygden. Beträffande städerna lär stadgandet icke vara av behovet påkallat. Men det är ifråga om dessa, som förevarande spörsmål är av betydelse. På landsbygden får väl den för densamma enligt lagen den 30 juni 1920 obligatoriska valdistriktsindelningen antagas vara jämlikt lagens anvisningar genomförd. Följaktligen torde — om den föreliggande frågan skall lösas i lagstiftningsväg — den enklaste lösningen vara att uti ifrågavarande hänseende beträffande städerna återgå till förut gällande lag.

I enlighet med det anförda skulle åt det ifrågavarande lagrummet (32 § 1 mom. 3 stycket i vallagen), vilket icke röner inverkan av proportionsvalssakkunnigas blivande förslag, kunna givas följande ändrade lydelse:

Beslut angående indelning i valdistrikt skall av Konungens befallningshavande omedelbart kungöras och, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning, på landet beträffande val, som förrättas enligt den under nästpåföljande år upprättade röstlängden, och i stad å tid, som i beslutet skall angivas.

Därest lagändring skall företagas, bör den givetvis komma till stånd snarast möjligt och genast träda i kraft.'

Då jag funnit den av 1919 års proportionsvalssakkunniga ifrågasatta lagändringen böra komma till stånd, har jag, i enlighet med deras förslag, låtit inom justitiedepartementet upprätta ett förslag till lag om ändrad lydelse av 32 § 1 mom. i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.»

Föredraganden uppläste härefter berörda lagförslag samt hemställde, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställdan tacktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Stenlund.
